

Rímskokatolícka cirkev, farnosť Veľký Klíž, filiálka Klížske Hradište

Opis na úrovni archívneho fondu

kód	názov kódu v AJ	Obsah	Názov kódu v SJ
3.1.1.	Reference code	SK_1555_11730	Referenčný kód
3.1.2.	Title	Rímskokatolícka cirkev, farnosť Veľký Klíž, filiálka Klížske Hradište	Názov jednotky opisu
3.1.3.	Date(s)	(1723) 1750 – 1949 (1957)	Časový rozsah
3.1.4.	Level of description	archívny fond	Úroveň opisu
3.1.5.	Extent and medium of the unit of description (quantity, bulk, or size)	2,16 bm	Rozsah a nosič jednotky opisu (množstvo, rozsah alebo veľkosť)
3.2.1.	Name of creator(s)	Rímskokatolícka cirkev, farnosť Veľký Klíž, filiálka Klížske Hradište	Názov pôvodcu
3.2.2.	Administrative history	<p>Uznesením Rady Okresného národného výboru v Topoľčanoch v roku 1962 vznikla obec Veľký Klíž zlúčením obcí Klíž, Klížske Hradište a Ješkova Ves. Po petícii občanov sa od 1. januára 1992 Ješkova Ves osamostatnila.</p> <p>Obec Klížske Hradište patrila panstvu v Klíži. Prvá písomná zmienka o obci pochádza z roku 1293 (Haradische).</p> <p>Prvá zmienka o farnosti v Klíži pochádza z roku 1332. Vtedy bola súčasťou Ostrihomského arcibiskupstva. Dňa 15. marca 1776 pápež Pius VI. na žiadosť Márie Terézie zriadil tri nové biskupstvá na území Slovenska – Banskobystrické, Spišské, Rožňavské. Zároveň sa upravili hranice Nitrianskeho biskupstva, do ktorého sa včlenila aj farnosť v Klíži. Najskôr bola v Skačianskom dištrikte s filiálkami Ješkova Ves, Klížske Hradište, ale aj usadlosťami „Kopane“,</p>	Dejiny správy pôvodcu

		<p>Hlavačkov mlyn, nový mlyn či osadníci na vrchu sv. Jána Nepomuckého. Teraz je súčasťou nitrianskeho biskupstva a dekanátu v Bošanoch.</p> <p>História farnosti siaha až do obdobia Veľkej Moravy. Príslušníci veľmožského rodu Hont-Poznanovcov sídlia v Krásne, dali postaviť v polovici 12. storočia v Klížskom Hradišti zemepanský emporový kostol zasvätený sv. Michalovi archanjelovi. Koncom tretiny 13. storočia odkázal majiteľ Klíža svoje majetky benediktínom, ktorí tu postavili v blízkosti mierne termálneho prameňa kláštor zasvätený Panne Márii. Kláštor bol povýšený na opátstvo a patrili k nemu osady Klíž, Ješková Ves, Janova Ves, Klátova Nová Ves a Krnča. Prvý známy opát bol v roku 1293 Albert. V roku 1407 sa spomína opát Mikuláš, ktorý bol synom Dominika Bošaniho z Bošian. Posledných mníchov z kláštora vyhnali v polovici 16. storočia lúpežní rytieri Ján a Rafael Podmanickí a budovy kláštora premenili na pevnosť. Podmanickí opevnili kláštor hradbami z kameňa (ich zvyšky stoja dodnes medzi farskou bránou a kostolom, a aj pred oknami fary). Po smrti Rafaela Podmanického boli hradby okolo kláštora zrúcané. V roku 1562 opátstvo definitívne zaniklo a kráľ Maximilián dal kláštor v roku 1572 do užívania dominikánkam. Od roku 1615 sídlila v kláštore ženská rehoľa klarisiek z Bratislavy. Po zrušení ich rehole Jozefom II. v roku 1787 sa vlastníkom kláštora stala náboženská základina uhorského kléru. Okrem románskeho kostola sv. Michala sa v areáli zaniknutého kláštora nachádzal Kostol Všetkých svätých a farská budova. V roku 1801 kostol asanovali a do roku 1803 postavili dnešný priestrannejší chrám. Do cirkevných dejín obce patrí aj dnes už iba zrúcanina pútnického kostola a obnovená kaplnka sv. Jána Nepomuckého na Vrchhore.</p>	
3.2.3.	Archival history	<p>Pôvodcom archívneho fondu je farský úrad v Klíži s filiálkou v Klížskom Hradišti, kde má farnosť svoju budovu fary. Do Klížskeho Hradišťa faru premiestnili v roku 1615. Terajšia farská budova, v ktorej sa nachádzali dokumenty farnosti, bola postavená v roku 1774. Vo farskej budove sa pôvodne nachádzala knižnica a dokumenty farnosti. Pôvodcami dokumentov, prevzatých do topolčianskeho archívu, boli miestni správcovia farnosti, administrátori, farári. Cirkevné matriky začal v roku 1706 písať Martin Blaškovič, ktorý tu pôsobil v rokoch 1701–1709. Po ňom nasledovali farári Juraj Jozef Bjely (Biely), Ján Christofor Koch, Mikuláš Búzáši (Búzasy), Juraj Rehorovský (26.02.1720–1733), Ján Jurkovič (Ďuriškaj, Gyuriskay, Jurkovics) (17.02.1733–1736), Juraj Farkaš (08.04.1737–1737), Jozef Fábry (12.05.1737 –1742), František Illyés (Illés) (22. 06. 1742–1746), Ján Mikecka (Mikeczka) (02.09.1746-†13.01.1750), Juraj Nedecký (18.02.1750-†05.10. 1773), Ladislav Trstánský (Tersztyánsky) (03.09.1773-†31.08.1783), Andrej Laurinec (*1754 Bánovce, 1783-†1790), Andrej Turzo (1790-1814,†1822 Nitra), Valentín Červeň (Červený) (1819-†05.02.1851), Ján Ružička (1851), Anton Pirner (*16.12.1751,1851-1856, †19.09.1866 Teplice), Juraj Katona (1856-1857), František Holub (*20.07.1811,1857-†09.04.1873 Veľký Klíž), Alojz Molnár (1872), Adam Biringer (Bisinger)</p>	Dejiny archívneho fondu

		<p>(*1839, 1873– 1902, †04.07.1905 Nitra), Koloman Hamar (1902-1903), Gejza Kardoš (1903-1906), Rudolf Biringer (1907), Ľudovít Tomanócy (*16.08.1873 Sereď, 1907, †24.10.1947 Bánovce nad Bebravou), Anton Velcsay (Velcsey, Velisey) (*1861 Veľký Klíž, 1909–†28.03.1918 Veľký Klíž), Jozef Oravec (*1869 Spiš, 1918–1937, †29.04.1942 Veľký Klíž), Emil Januš (*25.02.1909 Povina, 1937 – 1941, †21.05.1998 Beckov), Ignác Kozmaly (Kosmály) (10.02.1905 Páre, 1942 – 1953, †10.04.1969 Veľký Klíž), Florian Sabo (*31.03.1913 Šurovce, 1953–†29.04.1984 Veľký Klíž), Jozef Jurga (*29.03.1936 Olešná, 1984-1994), Milan Kováč (*02.03.1994 Zlaté Moravce, 1994 - 1998), Anton Kováčik (*07.04.1952 Topoľčany, 1998-doteraz).</p> <p>Archívny fond je depozitom štátneho archívu. Záznamy boli uložené v budove fary, ktorá bola v čase prevzatia dokumentov v roku 1995 v zlom technickom stave a hrozilo zničenie dokumentov. V registratúrnom stredisku fary neboli záznamy usporiadané a nebola k nim vyhotovená žiadna pomôcka. Pôvodné usporiadanie však muselo existovať, lebo jednotlivé fascikle boli označené číslami a písmenami „p“. Význam takéhoto označovania sa nepodarilo identifikovať.</p>	
3.2.4.	Immediate source of acquisition or transfer	<p>Archív získal nespracovaný fond, ktorý bol v registratúrnej podobe uložený do 24 archívnych škatúl (spolu 2,88 bm), na základe depozitnej zmluvy (číslo ŠOKA-95/00637) zo 17. októbra 1995, uzatvorenej medzi farárom Milanom Kováčom (*02.03.1965 v Zlatých Moravciach, pochádza: Lovce, diakonát: 09.12.1988, Bratislava, presbyterát: 17.06.1989, Nitra, 1989 kaplán Bytča, 1989 – 1990 základná vojenská služba, 1990 – 1992 kaplán Bánovce nad Bebravou, 1992 – 1993 kaplán Nesluša, 1993 – 1994 kaplán Čadca, 1994 – 1998 administrátor Klátova Nová Ves, 1994 – 1998 administrátor Veľký Klíž, excurrando z Klátovej Novej Vsi, 1998 – 2002 administrátor Strečno, 2002 – 2006 duchovný správca Hloža, 2006 – 2013 administrátor Horná Mariková, 2013 farár Horná Mariková) a riaditeľkou archívu (vtedy Štátny okresný archív v Topoľčanoch) Oľgou Kvasnicovou a podľa rukopisného súpisu vyhotoveného Helenou Greždovou. Rukopisný súpis, ktorý bol súčasťou depozitnej zmluvy nespĺňal požiadavky pre sprístupnenie a neumožňoval orientáciu vo fonde.</p> <p>V knihe prírastkov je evidovaný pod číslom 1532 z 19. 12. 1996, v knihe depozitov elektronického archívu pod číslom 21/2017.</p>	Spôsoby získavania archívnych prírastkov
3.3.1.	Scope and contents	<p>Archívny fond Rímskokatolícka cirkev, farnosť Veľký Klíž, filiálka Klížske Hradište obsahuje knihy a rukopisy z rokov 1731 – 1937 (kanonické vizitácie, kopiaře nariadení, misály, zápisnice skačianskeho dištriktu, matriky a indexy narodených, sobášených, zomrelých a konfirmovaných), evidencie z rokov 1755 – 1945 (evidencie cirkevných spolkov, zbierok, knihy fundácií), registratúrny denník z rokov 1930 – 1939, spisy z rokov 1723 – 1949 (spisy farnosti a rímskokatolíckej školskej stolice), účtovné záznamy z rokov 1765 - 1931 (účtovné knihy, účtovné spisy), iné záznamy z rokov 1845 – 1949.</p> <p>Archívny fond Rímskokatolícka cirkev, farnosť Klížske Hradište má dokumentárnu hodnotu a bádateľské využitie najmä pre regionálnych historikov, cirkevných historikov, pamiatkarov</p>	Obsah a rozsah archívneho fondu

		a využívajú ho aj bádatelia dejín obce Veľký Klíž (Klíž, Klížske Hradište a Ješkova Ves). Je významnejším zdrojom informácií o farnosti a fungovaní školskej stolice. Archívne dokumenty z fondu možno využiť aj pri štúdiu genealógie, sfragistiky, obecnej samosprávy, etnografie, hospodárskych a sociálnych dejín, pri štúdiu niektorých architektonických pamiatok, finančných pomerov farnosti a v zachovaných kanonických vizitáciách aj sociálneho a právneho postavenia poddaných, vlastníctva pôdy, prenájmov a pod. V rukopise zachované podklady z roku 1942 k Historii domus 1723 – 1939, ktoré umožňujú záujemcom o štúdium získať podrobnejšie informácie k dejinám regiónu, činnosti spolkov a pod.	
3.3.2.	Appraisal, destruction and scheduling information	Ďalšie vyradovanie sa nevykonalo. V roku 2014 Helena Grežd'ová fond roztriedila, vyčlenila v ňom písomnosti školskej stolice, usporiadala ho a uskutočnila aj vnútorne vyradenie. Takto pripravený fond na ďalšie spracovanie má 2,16 bm a pozostáva z 18 archívnych škatúl. V súpise sú vyznačené aj pôvodné signatúry.	Vyradovanie a hodnotenie
3.3.3.	Accruals	Neočakávajú sa	Možné prírastky
3.3.4.	System of arrangement	Archívny fond je usporiadaný a sprístupnený podľa schémy: A. Knihy a rukopisy B. Evidencie C. Registratúrny denník D. Spisy 1D. Spisy farnosti 2D. Spisy Rímskokatolíckej školskej stolice E. Účtovné záznamy 1E. Účtovné knihy 2E. Účtovné spisy F. Iné záznamy	Spôsob usporiadania
3.4.1.	Conditions governing acces	prístupný	Podmienky prístupu
3.4.2.	Conditions governing reproduction	Archívne dokumenty možno reprodukovať so súhlasom archívu podľa podmienok uvedených v jeho bádateľskom poriadku a v súlade s internými predpismi MV SR.	Podmienky vyhotovovania reprodukcí
3.4.3.	Language /scripts of material	latinský, maďarský, slovenský, nemecký, český	Jazyk/písmo archívnych dokumentov

3.4.4.	Physical characteristics and technical requirements	Fond je dobre zachovaný, poškodené sú ojedinelé dokumenty	Fyzický stav a technické požiadavky
3.4.5.	Finding aids	GREŽĎOVÁ, Helena. Fond Rímskokatolícka cirkev, farnosť v Klížskom Hradišti (1723) 1750 – 1949 (1957). Opis fondu. MV SR, Štátny archív v Nitre, pracovisko Archív Topoľčany 2014, 16 strán.	Vyhľadávacie pomôcky
3.5.1.	Existence and location of originals	Ministerstvo vnútra SR, Štátny archív v Nitre, pracovisko Archív Topoľčany, Pod kalváriou 2140, 955 01 Topoľčany	Existencia a umiestnenie originálov
3.5.2.	Existence and location of copies	Kópie neboli vyhotovené.	Existencia a umiestnenie kópií
3.5.3.	Related units of description	MV SR, Štátny archív v Nitre, Zbierka cirkevných matrik; Rímskokatolícka cirkev, farnosť Veľký Klíž	Súvisiace jednotky opisu
3.5.4.	Publikacion note	BÓNA, Martin, LUKAČKA, Ján. Kultúrno-historické pamiatky Stredného Ponitria. TRISTAN-PRESS, spol. s r. o. Topoľčany, 2015. S 126-133. ISBN 978-80-89173-45-7. PODOLINSKÝ, Štefan. Kultúrne krásy Slovenska - Románske kostoly. Dajama Bratislava, 2009, ISBN 978-80-89226-78-8. ŠKUBLA, Pavol. Zvonice, kostoly a kalvárie Slovenska. Perfekt Bratislava, 2015, ISBN 978-80-8046-693-0. Iné informácie nie sú známe.	Informácie o publikovaní
3.6.1.	Note	Bez poznámky	Poznámka
3.7.1.	Archivist's note	Opis fondu vyhotovila Mgr. Helena Grežd'ová	Informácia o spracovateľovi a spracovaní
3.7.2.	Rules or conventions	Opis bol vyhotovený podľa ISAD(G): General International Standard Archival Description, Second Edition	Pravidlá alebo zásady

			dy
3.7.3.	Date(s) of descriptions	18. 10. 2017	Dátum vyhotovenia opisu